

## ANKARA REGIONAL MUSIC FROM THE PERSPECTIVE OF CULTURAL DISINFORMATION

Can AYDOĞDU\*<sup>1</sup>  
Mehmet Emin ŞEN\*\*

\*Dr. Öğr. Üyesi İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü

\*\*Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü

### Abstract

Ankara local music, as an important part of Turkish folk music, is a musical tradition that both reflects the local identity and carries aesthetic values specific to the region. Under the influence of modernization and globalization processes, local music can be subjected to various cultural erosion. This research, which aims to examine the local music of Ankara from the perspective of cultural disinformation, deals with the transformation process in both the traditional context and the representation of the music today.

The commodification of culture through globalization causes traditional music, which is a common product of societies, to lose its meaning and functions by being included in the homogenization process. With the commodification of culture, traditional music is taken out of its authentic context and presented to the masses. Performances in entertainment venues such as pavilions, casinos, music halls, folk bars, night clubs, changing the melodic structure of Ankara regional music and moving away from the acoustic form of the baglama, which is one of the dogmas of this culture, using obscene-slang idioms instead of traditional lyrics, playing folk dances with clothes and figures that are not suitable for the original, and similar practices constitute a situation contrary to the authentic structure of local music and add different interpretations to musical performance.

In this study on the disinformation of Ankara local music from a cultural perspective, the relevant literature was reviewed and the situation was determined. Cultural disinformation transforms the traditional function and meaning of music, threatens the cultural identity of the region and causes the loss of its traditional structure. The study concludes that preserving the cultural meaning and value of Ankara local music is not only an ethnomusicological responsibility but also critical for the protection of cultural identity.

**Keywords:** Cultural Disinformation, Culture Industry, Ankara Music.

## KÜLTÜREL DEZENFORMASYON PERSPEKTİFİNDEN ANKARA YÖRESİ MÜZİĞİ

### Özet

Ankara yöre müziği, Türk halk müziğinin önemli bir parçası olarak hem yöresel kimliği yansıtan hem de bölgeye özgü estetik değerler taşıyan bir müzik geleneğidir. Modernleşme ve globalleşme süreçlerinin etkisiyle, yerel müzikler çeşitli kültürel erozyona uğrayabilmektedir. Ankara yöre müziğini kültürel dezenformasyon perspektifinden incelemeyi amaçla hazırlanan bu araştırma, müziğin hem geleneksel bağlamda hem de günümüzdeki temsilinde yaşanan dönüşüm sürecini ele almaktadır.

Globalleşme ile kültürün metalaşması, toplumların ortak ürünü olan geleneksel müziklerini homojenleşme sürecine dahil ederek anlam ve fonksiyonlarının kaybolmasına neden olmaktadır. Kültürün metalaştırılması ile geleneksel müzikler, otantik bağlamlarından çıkarılarak kitlelere sunulmaktadır. Pavyon, gazino, müzikhol, türkü bar, gece kulüpleri tabir edilen eğlence mekanlarında gerçekleştirilen icralar, Ankara yöresi müziğinin ezgisel yapısının değiştirilerek bu kültürün dogmalarından biri olan bağlamanın akustik formundan uzaklaştırılması, geleneksel sözlerin yerine müstehcen-argo deyimlerin kullanılması, halk oyunlarının aslına

<sup>1</sup> Sorumlu Yazar E-Posta: can.aydogdu@inonu.edu.tr, DOI: 10.22252/ijca.1666722.

uygun olmayan kıyafetler ve figürlerle oynanması ve benzeri uygulamalar, yöre müziğinin otantik yapısına aykırı bir durum teşkil etmekte ve müzikal icraya özünden farklı yorumlar katmaktadır.

Ankara yöre müziğinin kültürel perspektiften hareketle dezenformasyonunu konu alan çalışmada, ilgili literatür taranarak durum tespiti yapılmıştır. Kültürel dezenformasyon, müziğin geleneksel işlevini ve anlamını dönüştürürken yörenin kültürel kimliğini tehdit etmekte, geleneksel yapısının kaybolmasına neden olmaktadır. Ankara yöre müziğinin kültürel anlamını ve değerini korumak sadece etnomüzikolojik bir sorumluluk değil aynı zamanda kültürel kimliğin korunması açısından da kritik bir öneme sahip olduğu tespitleri çalışmanın çıktıları oluşturmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Kültürel Dezenformasyon, Kültür Endüstrisi, Ankara Müziği.

## 1. Giriş

Kültür, bir toplumun geçmişten günümüze uzanan yaşam tarzını, değerlerini, inançlarını, sanatını, geleneklerini ve toplumsal normlarını kapsayan maddi ve manevi öğelerden oluşan bir olgudur. Bu unsurlar, toplumların kendine özgü kimliklerini şekillendirir ve nesilden nesile aktarılır. Ancak kültür, yalnızca statik bir varlık değil aynı zamanda dinamik bir yapı olup değişime uğrayabilir veya belirli koşullara göre evrim gösterebilir. Kültürün bu evrimi, toplumsal yapının ve bireylerin kültürel değerleri nasıl algıladıkları ve bunlara verdikleri yanıtlar ile doğrudan ilişkilidir.

Erdener kültür kavramını, bireylerin doğuştan itibaren bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde edindikleri, içselleştirdikleri ve özümstedikleri bilgi birikimi olarak tanımlanmaktadır (1982: 35). Kavramının etimolojik kökeni incelendiğinde, Latince'de tarım anlamına karşılık gelen *cultura* sözcüğünden türetildiği tespit edilmektedir. Bu kavram, farklı disiplinlerin kendi perspektifleri ile çeşitli biçimlerde ele alınmış olması nedeniyle tek bir tanım çerçevesinde sınırlanamayacak kadar geniş bir kapsamı barındırmaktadır. Genel olarak kültür, toplumların yarattığı tüm değerler ve ürünlerin bütünü olarak ifade edilmektedir (Çeçen 1984: 9-10).

Bireylerin kimliklerini, değer yargılarını ve sosyal ilişkilerini belirlemede önemli bir rol oynayan kültür, bir toplumun kültürel yapısını, bireylerin birbirleriyle olan etkileşimlerini ve toplumsal normları belirler. Örneğin, geleneksel toplumlarda aile yapısı ve toplumsal roller, kültürel normlara sıkı sıkıya bağlıdır. Bu normlar, bireylerin davranışlarını yönlendirirken aynı zamanda toplumsal düzenin sürdürülmesine katkı sağlar. Modern toplumlarda ise kültürel çeşitlilik ve değişim, bireylerin kimlik algısını daha karmaşık hale getirmiştir. Küreselleşme ile birlikte farklı kültürlerin etkileşimi artmış, bu da yeni toplumsal dinamiklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum, bireylerin kültürel kimliklerini yeniden tanımlamalarına ve toplumsal normların evrilmesine yol açmaktadır.

Toplum, kültürel değişim süreçlerinde de önemli bir faktördür. Toplumsal yapı, kültürel normların ve değerlerin nasıl şekilleneceğini belirler. Örneğin, ekonomik ve politik değişimler, toplumun kültürel yapısını etkileyebilir. Sanayileşme ve kentsel yaşam, geleneksel kültürel pratikleri dönüştürerek yeni yaşam biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca, toplumsal hareketler ve kolektif bilinç, kültürel değişimleri tetikleyen unsurlar arasında yer alır. Özgürlük, ekonomi, eşitlik ve adalet gibi değerler üzerine kurulu toplumsal hareketler, kültürel normların sorgulanmasına ve yenilenmesine yol açabilir. Bu durum, toplumsal değişimle birlikte kültürel dönüşümün olumsuz yanı olan kültürel dezenformasyonu da beraberinde getirir.

Kültürel dezenformasyon, bir toplumun kültürel değerlerine, inançlarına ve normlarına yönelik yanıltıcı veya yanlış bilgilendirme süreçlerini ifade eder. Bu olgu, özellikle sosyal medya ve dijital iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla daha da belirgin hale gelmiştir. Kültürel dezenformasyon, bireylerin ve toplulukların kültürel kimliklerini şekillendiren, toplumsal normları etkileyen ve sosyal yapıyı dönüştüren önemli bir sorun olup genellikle yanlış bilgi yayma, yanıltıcı içerik oluşturma veya mevcut bilgilerin çarpıtılması yoluyla gerçekleşir. Kültürel dezenformasyon, belirli bir kültürel grup veya topluluk üzerinde olumsuz etkiler yaratmayı hedefleyebilir. Sonuçları itibarıyla sosyal sınıflar arasında çatışmalara yol açarak toplumsal uyumu zayıflatır.

Kültürel dezenformasyona teknolojik gelişmeler, siyasi motivasyonlar ve ekonomik çıkarlar vb. gibi sebepler neden olabilmektedir. 20. yüzyıl başlarında kültürün endüstrisi ile başlayan ve sonrası yaşanan teknolojik gelişmeler, kültürün metalaşması sürecinde başat rol üstlenmiştir. Özellikle söz konusu yüzyılın sonlarında internetin ve sosyal medyanın yaygınlaşması, bilgiye erişimi kolaylaştırırken, aynı zamanda yanlış bilginin hızla yayılmasına da yol açmıştır. Bu unsurlar, dezenformasyonun ivmesini artırarak doğru bilgiyle yanlış bilgiyi ayırt

etmeyi zorlaştırmaktadır. Siyasi motivasyonlar, kültürel dezenformasyonun zaman zaman siyasi amaçlarla kullanılmasını oluşturmaktadır. Siyasi aktörler, belirli bir topluluğu hedef alarak, kendi ideolojilerini güçlendirmek veya rakiplerini zayıflatmak amacıyla yanlış bilgiler yayabilmektedir. Ekonomik çıkarları ise medya ve sosyal medya platformlarının izleme başına gelir elde etmeleri nedeniyle sansasyonel ve yanıltıcı içeriklerin daha fazla paylaşılmasını teşvik etmesi oluşturmaktadır. Burada bahsedilen nedenlerin etkileri toplum bazında düşünüldüğünde oldukça geniş kapsamlıdır. Toplumsal yapı içerisinde yayılan yanlış bilgiler, farklı gruplar arasında düşmanlık ve kutuplaşmayı artırabilir. Bu durum, sosyal uyumu zayıflatarak, toplumsal çatışmalara zemin hazırlayabilir ve bireylerin kendi kimlikleri hakkında sorgulamalar yapmalarına neden olabilir. Yanlış bilgilerin etkisiyle oluşabilecek kimlik krizlerinde bireyler kendi kültürel değerlerini yitirme korkusu yaşayabilirler. Sosyal sınıfın eğitim ve bilinç eksikliği ile birleştiği düşünüldüğünde tüm bu bileşenlerin etkisiyle yayılan yanlış bilgiler, bireylerin eleştirel düşünme becerilerini zayıflatarak toplumsal yapıda kültürel erozyona sebebiyet verir.

Kültür ve toplum arasındaki ilişki, sosyal bilimler alanında önemli bir araştırma konusunun öznesini oluşturarak bireylerin kimliklerini, yaşam biçimlerini ve toplumsal rolleri nasıl inşa ettiklerini anlamamıza olanak tanır. Toplumlar, kültürel normları içselleştirerek kolektif bir bilinç oluştururken, kültür de toplumsal yapıları ve bireylerin davranışlarını biçimlendirir. Dolayısıyla kültür, bireylerin ve toplulukların yaşamlarını şekillendiren, değerlerini, inançlarını, normlarını ve pratiklerini içeren, toplum ise bu kültürel unsurları paylaşan bireylerin oluşturduğu yapıdır. Ancak küreselleşme ve modernleşme süreçleriyle birlikte kültürel erozyon, toplumların geleneksel değerlerini ve kimliklerini zayıflatan bir olgu haline gelmiştir.

Ankara yöre müziğinin kültürel dezenformasyonu, çok katmanlı bir analiz gerektiren, toplumsal değişimlerin ve kültürel etkileşimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir olgudur. Kültürel dezenformasyon terimi, bir kültürün geleneksel veya orijinal yapısının, dışsal etmenler veya içsel dönüşüm süreçleri nedeniyle değişmesi ya da bozulması olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda, Ankara yöre müziği hem toplumsal yapının dönüşümü hem de kültürel dışı açılma sürecinde geleneksel halk müziği unsurlarının kent yaşamına entegre olması ile orijinal müzikal formların ve yapısal özelliklerin zaman içinde değişmesine yol açmıştır. Bu çalışmada, toplumların maruz kaldığı kültürel dezenformasyon, Ankara yöresi müziği özelinde ele alınacak ve kültürel erozyonun müziğin evrimine nasıl etki ettiği incelenecektir.

## 2. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan literatür taraması ve durum tespiti yapılarak kültürel dezenformasyonun Ankara yöresi müziğine olan etkileri saptanmaya çalışılmıştır.

Literatür taraması yapılırken çeşitli tarama yöntemleri uygulanabilmekle birlikte anahtar kelimelerin belirlenmesi önemli bir aşama olarak kabul edilmektedir. Günümüz teknolojisinin sağladığı imkanlar neticesinde dizin, indeks ve elektronik veri tabanları üzerinden önceden belirlenmiş anahtar kelimelerle arama yapmak mümkündür. Bu yöntem vasıtasıyla birincil ve ikincil kaynaklara erişim mümkün kılınmaktadır (Büyüköztürk vd., 2018: 48).

Karmaşık yapıdaki toplumsal tespitleri anlamlandırmak için tasarlanan durum çalışması, sosyal bilimler alanında araştırma yapmanın farklı yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Açıklayıcı durum çalışmaları (explanatory case study) keşfedici (exploratory) ve tanımlayıcı durum çalışmaları tarafından tamamlanır (Yin, 2003: 1).

## 3. Bulgular

### 3.1. Kültür ve Toplum Arasındaki Güncel Temalar

Günümüzde kültür ve toplum arasındaki ilişki, birçok güncel tema üzerinden incelenmektedir. Küreselleşme, dijitalleşme, göç ve kimlik politikaları gibi olgular, kültürel etkileşimleri ve toplumsal dinamikleri derinden etkilemektedir. Küreselleşme, kültürel homojenleşme endişelerini beraberinde getirirken, aynı zamanda yerel kültürlerin yeniden canlanmasına da olanak tanımlamakta ve dijitalleşme sayesinde bireylerin kültürel üretim ve tüketim biçimlerini değiştirerek sosyal medya platformları ile bireylerin kültürel kimliklerini ifade etme biçimlerini çeşitlendirmektedir.

Küreselleşme olgusu bağlamında kültürel unsurlar, kimlik sorunu haline dönüşürken, birbiriyle çelişen iki farklı yaklaşım meydana gelmektedir. Bunlardan ilki, evrensellik ilkesine dayanan kültürel homojenlik (türdeşlik) veya popüler kültür ile kitle kültürünü öne çıkarırken; diğeri ise farklılıkların korunmasını amaçlayan çokkültürlülük anlayışı olarak belirtilebilir (Akdemir, 2010: 45). Küreselleşme, üzerinde geniş çaplı araştırmalar

yapılan ve akademik literatürde sıklıkla karşılaşılan bir kavram olup terminolojik açıdan globalleşme, evrenselleşme ve uluslararasılaşma vb. gibi çeşitli eş anlamlı kelimelerle de ifade edilebilmektedir. Global ya da küresel kavramının kökeni, yaklaşık dört asır öncesine dayandırılrsa da akademik literatürde yaygın olarak kabul görmesi oldukça yenidir. İlk defa 1960'larda sosyal bilimler literatüründe yer bulan ilgili kavram, özellikle 1980'lerden sonra daha geniş bir kullanım alanına sahip olmuştur. Belirgin olarak ekonomi disiplini kapsamında öne çıksa da siyasetten iktisata, spordan müziğe kadar pek çok alanda akademik çalışmalara konu olan çok yönlü bir olgudur. Bu kavram birçok alanda farklı biçimlerle ele alınması nedeniyle oldukça zengin ve kapsamlı bir tanımlamaya sahiptir. Küreselleşmeyi tek bir tanımla açıklamak yetersiz kalmakla beraber bu olgunun ancak farklı boyutlarıyla değerlendirilerek bir bütünlük yakalanabilmesi küreselleşmenin çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bünyesinde siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimleri, dönüşümleri ve yenilikleri bulundurmaktadır. Kavramsal anlamı ve olgusal açıdan henüz tam olarak netlik kazanamamış olması, küreselleşmenin günümüzdeki araştırmalara ve tartışmalara yön vererek dinamik yapısını ortaya koymaktadır.

Modernleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan küreselleşme, Endüstri Devrimi'yle şekillenen modernizmin bir yansıması olarak haberleşme, iletişim ve ulaşım vasıtalarındaki teknolojik ilerlemelerle belirginlik kazanmıştır. Teknolojinin gelişimi, dünyanın çeşitli uzaklıklarının ve erişilemezliklerinin aşılmasını mümkün kılmıştır. Dünyanın "küçülmesi" anlamına gelen bu kavram, eski zamanlarda büyük ve uzak kabul edilen dünyayı, iletişim, haberleşme ve ulaşımın sağladığı kolaylıklarla daraltmıştır. Bu sayede hem bilgilere ulaşmak hem de uzak noktalara seyahat etmek kolaylaşmış; ayrıca farklı kültürler ve dünyadaki çeşitli olaylar hakkında bilgi edinmek de hızlanmıştır. Küreselleşme, etnomüzikolojik açıdan, yerel müzik kültürlerine internet ve benzeri teknolojiler ile pazarlama stratejileri sayesinde hızla erişilmesini sağlamış; Batı dışı müzik türlerinin ise hızla tanınmasını, ilgi görmesini ve geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılmıştır (Mustan Dönmez, 2019: 119-120).

Söz konusu sistemin çıktılarından olan popüler eğlence olgusu, kültür endüstrisi aracılığıyla şekillendirilen ve güdülen taleplerin benzer ifadeyle bozulmuş taleplerin bir sonucudur. Popüler eğlencenin sanatla bir ilişkisi bulunmamaktadır. Demokratik ülkelerde, arz ve talep artık toplumsal ihtiyaçlara dayanmak yerine, eğlence endüstrisi aklıyla belirlenmektedir. Bu noktada nihai karar, eğitilmiş seçkinlerce değil, eğlence endüstrisi tarafından verilmektedir. Popülerlik ise, eğlence endüstrisinin insanların beğenilerine yönelik sunduğu teminlerinden ibaret bir olgudur (Özbek, 1991: 66-67).

Gelişen teknoloji ağı ile birlikte oluşan popüler kültür, toplumda mevcut olanı kabul ettirme sürecinde oluşturulan pazarlama stratejileri aracılığıyla geniş kitleler tarafından anlamlandırılıp benimsenerek tüketime sunulmaktadır. Popüler kültür ve alt kültür, halkla ilgili yansımaları açısından hızlı üretim ve tüketimin etkisiyle kültürel bir bileşen olarak hayatın her noktasında karşılaşılmaktadır. Tüketim kültürü olarak da ifadelendirilebilen popüler kültür, belirli bir dönem için geçerli olan, hızlı bir şekilde üretilip tüketilen kültürel unsurlardan oluşan bir bütündür. Bu bağlamda popüler kültür, endüstriyel düzeyde tüketicileri yönlendirip şekillendirirken farklı roller üstlenmektedir.

### 3.2. Kültür Endüstrisi Kavramı Üzerine

Sanayi Devrimi, 18. yüzyılın sonlarına doğru Batı Avrupa'da başlayarak zamanla tüm dünyayı etkisi altına alan büyük bir dönüşüm sürecini tanımlamakta olup büyük fabrikaların ortaya çıkması, iş gücünün yoğunlaşması ve mekanizasyonun artmasının beraberinde kültürel üretimin de endüstriyel bir düzeye taşınmasına yol açmıştır. Özellikle medya ve eğlence sektörlerinde belirgin bir şekilde gözlemlenmiş ve sinema, radyo, televizyon gibi kitlesel iletişim araçları, sanayi devriminin getirdiği teknolojik yenilikler sayesinde yaygınlaşmış ve kültürün bir endüstri haline gelmesinde önemli etken olmuştur. Bu dönemdeki teknolojik, ekonomik ve toplumsal değişiklikler yalnızca üretim biçimlerini değil, aynı zamanda kültürün tüketim biçimlerini de köklü bir şekilde dönüştürmüştür. Bu bağlamda kültür endüstrisi, kapitalist mantığın şekillendirdiği üretim süreçlerinde kültürel ürünlerin kitlesel üretim ve tüketime sunulması olarak tarif edilebilir. Eş deyişle sanayi devrimi öncesinde kültür, bireysel yaratıcılık ve el işçiliği ile üretilirken, bu dönüm noktası kültürel ürünlerin seri üretimini dolayısıyla tüketimini de mümkün kılacak altyapıyı oluşturmuştur.

Kültür endüstrisi, kültürel ürünlerin standardize edildiği, ticarileştirildiği ve metalaştırıldığı bir süreçtir. Bu süreç, bireylerin özgün düşüncelerini ve eleştirel düşünme kapasitelerini zayıflatırken kapitalist sistemin çıkarlarına hizmet ederek kitlelerin bilincini kontrol altında tutar ve mevcut toplumsal düzeni yeniden üretir. Kültür endüstrisi, bireyleri yüzeysel ve tekrarlayan içeriklerle oyalayarak onları tek tip bir yaşam biçimine mahkum eder. Aynı zamanda, medya aracılığıyla iktidar ilişkileri pekiştirilir ve ideolojik mesajlar yayılır. Bireyi bu duruma maruz bırakan ise bilinçli bir azınlığın stratejik bir biçimde ürettiği kültürel ürünlerdir (Horkheimer, 1996: 122).

Kitlesel tüketim ve bunun belirlediği ürün yapıları, tüm sektörlerde belirli bir plana dayalı olarak üretilir. Sektörler, yapısal olarak birbirine benzer ya da en azından birbirlerinin açıklarını kapatarak neredeyse eksiksiz bir sistem oluştururlar. Bu durumu mümkün kılan yalnızca çağdaş teknik olanaklar değil, aynı zamanda ekonomik ve yönetsel yoğunlaşmadır. Kültür endüstrisi, bilinçli bir şekilde tüketicileri kendi sistemine uydurmaktadır. Horkheimer ve Adorno ise kitle kültüründen hareketle kültür endüstrisi kavramını geliştirerek söz konusu olguyu farklı bir bakış açısıyla ele almışlardır. Kitle kültürü yerine kültür endüstrisini tercih etmelerinin ardında belirli bir gerekçe yatmaktadır. Adorno, kültürün alt tabanından ve aşağıdaki kitlelerden türediğini ve bu süreçte kültürün yönlendirildiğini belirtmektedir. Ayrıca, kültürün temel olarak egemen endüstriyel güçler tarafından şekillendirildiğini vurgulamış, bu nedenle kültür endüstrisi kavramına özel bir anlam yüklemiştir. Kültür endüstrisi, ticari bağlamda yaşam süreçleriyle derin bir ilişki içinde kültür ürünlerini standartlaştırarak tekdüze hale getirmektedir (2005: 76-83).

Horkheimer ve Adorno'nun da belirttiği gibi dizayn edilen bu sistemin çıktılarından biri olan kapitalist kültür, toplumsal ve ekonomik yapının, kültürel değerler ve pratiklerle iç içe geçtiği bir durumu ifade eder. Kapitalist sistem; kültürel ürünleri, toplumsal ilişkileri ve bireysel davranışları şekillendirerek, kültürün ticarileştirildiği ve metalaştırıldığı bir süreci teşvik eder. Bu durumda, kültürel ürünler sadece estetik veya sanatsal değerlerinden ziyade, piyasa değerlerine göre değerlendirilir ve tüketim nesneleri haline gelir. Kültürel üretim süreçlerinin endüstriyel hale gelmesiyle birlikte, sanat, medya, eğlence ve diğer kültürel ürünler standartlaşır, tekdüzeleşir ve yaygın tüketim için uygun hale getirilir. Dolayısıyla burada bahsedilen kültür bileşenleri toplumsal ve sembolik bir değer taşıırken, metalaşma süreci ile bu değerler piyasa mantığına göre dönüştürülerek ticarileştirilir.

Kültür endüstrisi felsefesi temelli kültürel ürünler, hiçbir fiziksel üretim süreci olmaksızın endüstriyel örgütlenme biçimlerinden hareketle teknolojik ve rasyonel bir üretim mantığında işlev görmektedir. Pazarlama ideolojilerini barındıran metalar haline gelen kültür, egemenliğini kurduğu andan itibaren herhangi bir sektördeki üretim süreçlerine uyum sağlayarak bir meta statüsüne dönüşmektedir.

Kültürel sermayenin bir aracı olarak müzik, bireylerin toplumsal pozisyonlarını yansıtan ve şekillendiren bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bourdieu'nün kültürel sermaye kavramına göre, belirli bir kültürel bilgiyi, beceriyi veya tercihi sahiplenmek, bu bilgiyi sosyal alanda sermaye olarak kullanmak anlamına gelir. Müzik de bu tür kültürel bilgilerin bir biçimi olarak işlev görmektedir. Araştırmacılar, Bourdieu'nün kategorilerini kullanarak vokal stilleri ve melodik-ritmik teknikler gibi özel müzik uygulamalarının edinimlerini incelerken bazıları ise bu tarz kategorilerden yola çıkarak popüler müziklerin formasyonunu belirleyen geniş ekonomik bağlamlar ve kültürel hiyerarşiler arasındaki haritaları tanımlamaya çalışmışlardır. Bourdieu'nün sosyolojik teorisi özellikle günümüzde oldukça çeşitlenen müziksel pratiklerin toplumsal yansımasının keşfinde önemli bir referans olmaya devam etmektedir (Esgin, 2016: 90).

### 3.3. Kültürün Metalaşması ve Toplumsal Yansımaları

Kültür endüstrisinin en dikkat çekici etkisi, kültür ürünlerinin ticarileşmesi, metalaşması ve kitleselleşmesi olarak belirtilebilir. Sadece estetik ve toplumsal anlam taşıyan unsurlar olarak değerlendirilmeyen kültürel ürünler aynı zamanda kar amaçlı metalar olarak tasarlanarak pazarlanır. Kültürün metalaşması, bireysel yaratıcılığın özgün ifadesini kısıtlayarak kültürel homojenleşmeye yol açmıştır. Bu süreçte, kültürel içerikler geniş halk kitlelerine ulaşmak amacıyla üretilmekte ve diğer endüstriyel ürünler gibi ekonomik bir meta olarak pazarlanmaktadır. Söz konusu dönüşüm, kültürün bireyselliği ve özgünlüğü yönüyle niteliklerini zayıflatarak güçlü bir tüketim kültürünün doğmasına zemin hazırlamıştır. Kültür ve sanatın metalaşması, kültür ürünlerinin satılabilirliğini artırmış olmakla birlikte aynı zamanda kültürel zenginliği ve derinliği tehdit eden bir mekanizmayı da ortaya çıkartmıştır.

İnsanoğlunun düşünsel gücüyle meydana getirilen metalara ilahi bir güç yükleyerek onları yüceleştirmesi, şeyleştirmenin temel amacıdır (Adorno, 2007: 101). Yozlaşmış bir kültür ürününün, sıradan ve tek tip olduğu varsayılarak ticari bir meta olarak kabul edilmesi, medya ürünlerinin ve medyanın gücünü de içermektedir. Bu güç, bilinçli olan sınıfın kültürel mirasının doğru bir biçimde sonraki nesillere iletilmesi yerine içinde bulunan topluma yüzeysel olarak aktarım sağlamasına neden olmuştur.

Sanayileşmenin bir sonucu olarak meydana gelen modernleşme, tarihsel açıdan daha önce mümkün olmayan kültürel etkileşimlerin beraberinde ulusal sınırların giderek daha yakın hale geldiği bir dönemi işaret etmektedir. Bu süreç, küresel ölçekte ekonomik, ticari ve kültürel etkileşimlerin hızlanmasını mümkün kılmış ve kapitalist ekonomik sistemin metayı ön plana çıkaran yeni bir dünya düzeninin inşasına zemin hazırlamıştır. Teknolojik

ve sanayi alanlarındaki hızlı ilerlemeler, kültürel yapılar üzerinde köklü dönüşümlere yol açarken, toplumsal normlar ve değerler üzerinde de derin etkiler yaratmaktadır.

Müzik, kültür endüstrisinin temel öğelerinden biri olarak, aynı zamanda kültürel bir olgu olarak öne çıkmaktadır. Adorno'nun bakış açısına göre, kültürel olgular, müzik de dahil olmak üzere, tamamen bağımsız olamazlar; aynı zamanda sadece bir reddedişten de ibaret değildirler. Günümüzde müzik, sosyal gerçeklikten giderek daha fazla kopma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Kapitalizmin etkisi altında ise müzik, meta haline gelmektedir. Müzik ile metalaşma arasındaki ilişki, onun ideolojik bir araç olarak kullanılmaya başlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Müzik, ideolojik bir araç olarak toplumsal yanlış bilincin bir kaynağı haline geldiğinde, işlevsel müzik ortaya çıkar. Bu durum, müziğin toplumda işlevini yerine getirebilmesi adına onu toplumsal bağlamdan kopararak, yalnızca ticari bir ürün olarak tüketilmesini sağlar. Oysa müzik, toplumsal bir fenomen olarak varlığını sürdürebilmesi için, toplumsal eğilimlerin müzikle bir şekilde bağ kurması gerekmektedir. Özellikle 18. yüzyıldan sonra, müziğin pratikteki doğrudan işlevi sona ermiş ve o zamandan sonra müzik, bir meta olarak şekillenerek küresel pazarda bir değer kazanmaya başlamıştır (Esgin, 2016: 81-82).

### 3.4. Kültürel Dezenformasyon Perspektifinden Ankara Yöresi Müziği

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle, toplumların sınırları giderek daha geçirgen hale gelmiş dolayısıyla kültürel etkileşimlerin yaygınlığına yol açmıştır. Kültürel çeşitliliğin artışı, toplumsal değerlerin ve normların yeniden değerlendirilmesine neden olurken diğer yandan toplumların kendi kimliklerini ve bütünlüklerini koruma çabaları doğrultusunda kültürel yapılarında kırılmalar yaşanmasına yol açmıştır. Bu kırılmalar, kültürel dezenformasyon olgusunun ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Kültürel dezenformasyon, bir toplumun veya kültürün yanlış bilgi, sahte haberler ve yanıltıcı içeriklerle kasıtlı veya bilinçli yanlış temsil edilmesidir. Bu durum, bireylerin ve toplulukların doğru olmayan bilgilere dayanarak yanlış algılar geliştirmelerine ve toplum genelinde yayılmasına neden olabilir. Böylesine bir ortam, toplumların tarihine, geleneklerine ve kimliklerine zarar vererek, kültürel bütünlüğü tehdit eder ve toplumsal çatışmalara yol açabilir.

Kültürel dezenformasyonun pek çok biçimi bulunmakta olup bunlar arasında tarihi olayların çarpıtılması, kültürel sembollerin yanlış kullanımı, sahte belgelerin yayılması ve sosyal medyada yayılan yanıltıcı içerikler yer almaktadır. Kültürel dezenformasyon, bireyler ya da gruplar arasındaki önyargıları ve yanlış anlamaları çoğaltarak toplumlar arasındaki güvenin sarsılmasına yol açabilir. Bu bağlamda, kültürel dezenformasyonla mücadele edebilmek dolayısıyla kültürel mirası koruyabilmek için toplumların tüm bireylerine doğru ve güvenilir bilgi sağlanması kritik bir öneme sahiptir. Buradan hareketle; bir toplumun tarihini ve kültürel kimliğini ifade etmenin en güçlü araçlarından müzik ögesi, küreselleşmenin ve kültürel etkileşimlerin getirdiği dinamikler içerisinde hem birleştirici hem de bölücü bir güç olarak işlev görebilir. Müziğin yanlış temsil edilmesi veya çarpıtılması, kültürel dezenformasyonun önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Özellikle müzik üzerinden yapılan yanlış temsiller, toplumların kendi kimliklerini nasıl algıladıklarını ve başkalarına nasıl sunduklarını doğrudan etkileyebilir. Bu olumsuz süreç, toplumsal değerlerin bozulmasına, kimlik bunalımına ve kültürel çatışmalara yol açabilmektedir.

Ankara yöresi müziği, Türk Halk Müziği (THM) içerisinde önemli bir yer tutmakta olup özellikle Orta Anadolu'nun karakteristik özelliklerini yansıtır. Zengin melodik yapısı, enstrüman çeşitliliği, derin tematik içeriğiyle halkın duygusal ve toplumsal yaşamını yansıtan zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Doğu ve Batı Anadolu'yu birbirine bağlayan yollar üzerindeki Ankara, doğal olarak bir kültürel etkileşim merkezidir. Zeybek, halay, bar, horon, karşılama ve semahların harman olduğu ilde, halk müziğinde de aynı bölgesel birleşim görölmektedir. Bu bağlamda İç Anadolu Bölgesi halk müziği dairesinde kalan Ankara müziği repertuarına bağlı yaklaşık 300 kadar türkü-oyun havası civar illerde de çalınır ve söylenir (Erdoğdu, 1965: 272, Tan ve Turhan, 2008: 5). Ancak zamanla, özellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren şehirleşme, modernleşme ve toplumsal değişimle birlikte geleneksel müziğin yaşama biçimi de evrimleşmiştir. Bu evrim sürecinde, pavyon, gazino, müzikhol, türkü bar, gece kulüpleri gibi eğlence mekanlarının etkisi, geleneksel halk müziğinin kültürel yapısının erozyona uğramasına yol açmıştır. Bu durum, çalışmanın öznesi oluşturan Ankara yöresi müzik geleneğinin özünü değiştirerek ticarileşmesi ve yüzeysel bir form almasına neden olmuştur.

20. yüzyılın ortalarından itibaren, özellikle büyük şehirlerde, yukarıda bahsedilen mekanlar gece hayatının önemli bir parçası haline gelerek halkın geleneksel yaşamından uzaklaşarak, daha eğlencelik ve popüler bir müzik anlayışını benimsetmiştir. Ankara'nın da dahil olduğu büyük şehirlerde, bu mekanlarda çalınan müzik, geleneksel halk müziğinden uzaklaşarak, popüler müzik ve arabesk gibi türlerle harmanlanmıştır. Bu süreçte, geleneksel Ankara türküleri, ticarileşen ortamda daha basitleşmiş ve çoğu zaman melodik derinlikten yoksun hale gelmiştir. Söz konusu mekanlarda çalınan müzikler, genellikle duygusal yoğunluktan çok eğlenceye hitap

eder hale gelmiş, bu da geleneksel müzik formlarının içeriğini zayıflatmıştır. Ticari mekanların etkisiyle, geleneksel müzik dinleyicisi, daha çok eğlence ve gösterişli şarkılara yönelmiştir. Bu, halk müziğinin doğal yapısının bozulmasına ve kültürel mirasın kaybolmasına yol açmıştır. Ankara yöresi müziği, tarihsel ve kültürel bir bağlamda derin bir anlam taşıırken, söz konusu ticari mekanlarda çalınan şarkılar bu anlamı yansıtmaktan çok, sadece geçici eğlence bir amaca hizmet etmektedir. Müzikal estetik ve anlam, bu tür ortamlarda önemini kaybetmiş, sadece duygusal bir tepki yaratmaya yönelik bir müzik anlayışı hakim olmuştur. Ayrıca icra edilen müziklerde yer alan şarkı sözleri de çoğunlukla toplumsal ve kültürel değerlere hitap etmekten ziyade, bireysel duyguları yansıtan, çoğu zaman basit, klişe, müstehcen ve argo ifadeler içeriklidir. Bu durum, geleneksel müziğin, toplumun ortak belleğini ve kültürünü yansıtan bir ifade biçimi olma özelliğini zayıflatmaktadır.

Kültürel dezenformasyonun bir diğer boyutu, müziğin toplumsal kimlik ve değerler bağlamında taşıdığı anlamın zayıflamış olmasıdır. Ankara yöresi müziği, orijinal formunda toplumsal bir kimliğin ifadesiyken, modernleşme ile birlikte müziğin bu kimlik taşıyıcılığı zayıflamış ve müzik daha çok bireysel eğlenceye yönelik hale gelmiştir. Bu durum, toplumsal kimlik ile müzik arasındaki bağın da gevşemesine neden olmuştur. Geleneksel müziğin bir zamanlar taşıdığı anlam, yeni müzikal formlar ve kültürel etkileşimlerle kaybolmuş ya da yeniden şekillenmiştir. Geçmişte sosyal yaşamın duygularını ve değerlerini anlatan bir araçken, modernleşme ve kentleşme süreçleri ile birlikte bu anlam derinliği giderek kaybolmuştur. Geleneksel müzikler, başlangıçta toplum ile güçlü duygusal ifadeleri taşıırken, zamanla daha ticarileşmiş ve popülerleşmiş şarkılarla yer değiştirmiştir. Dolayısıyla yaşanan bu durumlar Ankara yöresi müziğinin kültürel erozyona uğraması, sadece müziğin ticarileşmesiyle değil aynı zamanda toplumun kültürel belleğinin zayıflamasıyla da ilişkilidir. Geleneksel müzik, tarihsel ve kültürel bir anlam taşımasına rağmen, bu tür modern eğlence mekanlarında genellikle yüzeysel bir hal almakta ve derinlikten yoksunlaşmaktadır.

#### 4. Sonuç

Kültür ve toplum, birbirini şekillendiren dinamikler olarak, sosyal bilimlerin önemli bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Bu iki kavram arasındaki etkileşim, toplumsal yapıları, bireylerin kimlik algısını ve kültürel normları belirlemede kritik bir rol oynamaktadır. Kültürel mirasımız olarak görebileceğimiz Ankara yöresi müziği ve oyunları, popüler kültürün etkisi olan dezenformasyonunun yıkıcı değişiminden nasibini alarak otantikliğinden uzaklaşmış değişik icralarla karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun üstesinden gelmek için bireylerin ve toplulukların medya okuryazarlığını artırmak, doğru bilgiye erişimi kolaylaştırmak ve yanlış bilgilere karşı duyarlılık geliştirmek kritik öneme sahiptir. Ayrıca, devletlerin ve sivil toplum kuruluşlarının, dezenformasyonla mücadele için etkin stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Kültürel değere sahip olan bilgi ve inançların korunması, sağlıklı bir toplumsal yapının sürdürülebilirliği açısından hayati bir öneme sahiptir.

Ankara yöre müziğinin ezgisel yapısının değiştirilerek bu kültürün dogmalarından biri olan bağlamanın akustik formunun yerine elektronik formlar ile icra edilmesi, yine bu kültüre ait geleneksel deyişlerin yerine müstehcen-argo deyimlerin kullanılması, yöre müziği oyunlarında aslında bulunmayan kaşık veya zil gibi vurmali enstrümanların kullanımı, aslına uygun olmayan kıyafetler ve figürlerle oynanması ve benzeri uygulamalar, yöre müziğinin otantik yapısına hem aykırı bir durum teşkil etmekte hem de müzikal icraya aslından farklı olumsuz yorumlar katmaktadır. Yöre müziklerinin otantik haliyle icra edilmemesi, söz konusu kültürün gelenekselliğine zarar vermekte ve otantik yapısını bozmaktadır. Pavyon, gazino, müzikhol, türkü bar, gece kulüpleri tabir edilen eğlence mekanlarında gerçekleştirilen icralar, müzikal deformasyonu tetikleyerek bu kültürel yapının farklı anlaşılmasına ve yöre müziğinin yanlış olarak yorumlanmasına neden olmaktadır.

Ankara yöresi müziği, tarihsel olarak zengin ve çok katmanlı bir kültürel mirasa sahiptir. Ancak, modernleşme ve globalleşme gibi etkiler, bu mirasın kaybolmasına yol açmaktadır. Kültürel erozyonun önlenmesi, geleneksel müziğin yaşatılması ve bu mirasın geleceğe taşınması için atılacak adımlar büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte hem devlet hem de sivil toplum kuruluşlarının desteklediği projelerle, geleneksel müziklerin korunması için daha fazla çaba sarf edilmesi gerekmektedir. Bu tespitlerden hareketle, son yıllarda Ankara yöresi müziğinin korunmasına yönelik çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. Müzik festivalleri, konserler, belgeseller ve halk müziği yarışmaları gibi etkinlikler, geleneksel müziği yeniden gündeme getirmek için önemli adımlar atılmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca, halk müziği alanında uzmanlaşmış sanatçılar, geleneksel Ankara müziğini modernize ederek genç kuşaklara sunmakta ve bu müzik türünü yaşatmaya çalışmaktadır.

Ankara yöresi müziği, kültürel değerlerini ve toplumsal bağlamını koruyarak kültürel bir kimlik olarak da yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması açısından büyük önem taşımaktadır. Globalleşme, Ankara'nın müzik kültüründe büyük bir etkidir. Kültürel dezenformasyon, sadece yerel müziğin değişmesi değil, aynı zamanda bu müziklerin, Batı müziği gibi küresel müzik türleriyle etkileşime girmesiyle de yoğunlaşmıştır. Ankara'daki müzik sahnesinde, geleneksel halk müziği ve popüler müzik türlerinin birleşmesi, bir yandan müzik dilinde

çeşitliliği artırmış olsa da diğer yandan geleneksel öğelerin kaybolmasına neden olmuştur. Yöre müziği, zengin bir kültürel mirasa sahip olsa da modernleşme süreci ve toplumsal değişimle birlikte ciddi bir kültürel erozyon yaşamaktadır. Bu mirası korumak ve yaşatmak için, geleneksel müziği günümüze uyarlayacak projeler ve eğitim faaliyetlerine ihtiyaç vardır. Geleneksel müzik kültürünün yok olmaması için toplumun tüm kesimlerinin bu alanda duyarlı olması ve geçmişi geleceğe taşımak adına çaba sarf etmesi gerekmektedir. Modern dünyada, geleneksel halk müziğinin değerleri ve anlamı giderek daha az sorgulanmakta ve müziğin sadece eğlencelik bir formata dönüşmesine neden olmaktadır. Ankara halk müziği, yerel ve kültürel kimliği taşıyan bir araçken, giderek globalleşen müzik endüstrisiyle etkileşime girmesi sonucu bu kimliği kaybetme riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Sanayi devrimi sonrasında kültür endüstrisinin doğuşu, toplumsal yapıları derinden etkilemiş ve kültürel üretimin dinamiklerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Kültür, bir taraftan kitlesel tüketim için üretilen bir meta haline gelirken, diğer taraftan bireylerin toplumsal yapılarla ilişkisini belirleyen önemli bir güç olmuştur. Bu dönüşüm, kültürün hem ekonomik hem de toplumsal anlamda yeniden şekillenen dinamiklerini ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, Ankara yöresi müziğinin kültürel dezenformasyonu hem geleneksel öğelerin kaybolmasına hem de müziğin ticarileşmesine neden olmuştur. Ancak bu değişim, doğru eğitim ve bilinçli bir yaklaşım ile dengeye oturtulabilir. Geleneksel müziğin bugünkü ve gelecekteki nesiller için önemini koruyabilmesi, bu kültürel mirasa sahip çıkmakla mümkündür.

## 5. Kaynakça

- Adorno, Theodor W. (2005), Kültür Endüstrisini Yeniden Düşünürken, (Çev. Bülent O. Doğan), Cogito, İstanbul Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Adorno, Theodor W. (2007), Kültür Endüstrisi, (Çev. Nihat Ülner vd.) İletişim Yayınları, İstanbul.
- Akdemir, M. (2010), Küreselleşme ve Kültürel Kimlik Sorunu, Journal of Graduate School of Social Sciences, ss. 43-50.
- Büyüköztürk, Ş. vd, (2018), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara.
- Çeçen, A. (1984), Kültür ve Politika, Hil Yayınları, İstanbul.
- Erdener, Y. (1982), Türk Folklor Araştırmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Erdoğdu, Ş. (1965). Ankaram, Alkan Matbaası, Ankara.
- Esgin, A. (2016), Sosyolojik Soruştırmalar, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Horkheimer, M. (1996), Akıl Tutulması, Metis Yayınları, İstanbul.
- Mustan Dönmez, B. (2019), Etnomüzikolojinin Temel Kavramları, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Özbek, M. (1991). Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tan, N., Turhan, S. (2008). Ankara Türküleri ve Oyun Havaları, Etimesgut Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara.
- Yin, R. K. (2003). Case Study Research Design and Methods, Sage Publications, London.